

«Tractar d'exiliat en Puigdemont és una burla cap a nosaltres»

Degana de les lletres catalanes i segurament mundials, resideix a pocs metres del cementiri d'Esclanyà, on hi ha enterrat el seu marit, la tomba del qual es nega a visitar

Teresa Juvé fa avui cent anys, deu ser la primera vegada que entrevisto una persona que fa un segle que volta per la vida. Però la Teresa és un cas excepcional: és escriptora en actiu, completament autònoma fins al punt que prefereix viure sola, respon als whatsapps, consulta Internet i demostra estar al dia de les notícies i l'actualitat. Ah, sí, Teresa Juvé és també la vídua del pedagog i històric socialista català Josep Pallach (1920-1977), present en fotos i llibres a la casa però Teresa Juvé mereix una entrevista per mèrits propis.

Ha vist la pel·lícula Mamá cumple cien años, de Carlos Saura?
No l'he vist, no.

Bé, tota la família es reuneix pel centenari de la mare, però el que havia de ser una festa acaba essent tot el contrari, allà afloren totes les tensions familiars...
He, he, no crec que passi això, només vindrà la meva filla a veure'm, s'estarà aquí tres dies. Ella viu a França, on va néixer. Tot ho ha fet allà, pobreta.

No tan pobreta, millor a França que aquí, em penso.
Potser sí. Allà va rebre una educació múltiple. Per exemple, la meva sogra va venir a veure'ns un dia a Cotlliure, i la vaig sentir que deia a la seva cunyada «pobreta, té tres anys i encara no parla», referint-se a la meva filla. El que passava és que el meu home li parlava català, jo li parlava castellà que és la llengua del meu cor, i a l'escola bressol li parlaven francès. La nena no parlava, però de cop un dia va començar a parlar i parlava tres llengües.

Un segle de vida, aviat és dit: això com es fa?
Bah, vivint. Res més. El que se't presenta, ho vius, i ja està. No pots fer res més.

Què veu quan passa revista i mira enrere?
La tragèdia que vam viure. No només els catalans, tot el país. Aquella tragèdia de la Guerra Civil i tot seguit, l'exili.

N'hi ha que diuen que allò va ser una guerra d'Espanya contra Catalunya.

No ho vam patir només els catalans. A l'exili venia gent de molts altres llocs d'Espanya. Potser perquè vivíem junts aquells dies tan durs, teníem entre tots una fraternitat. També el meu home, que era català i catalanista. Ell no parlava mai d'una Catalunya sola, aïllada. Sobre això tenia una frase recurrent: pensar-hi, sempre; parlar-ne, mai.

S'ha perdut, aquesta fraternitat dels catalans amb altres pobles d'Espanya?

Sí, per culpa dels idiotes (riu).

Qui són, els idiotes?

Els que volen una unitat total. Jo sempre he cregut en uns estats units ibèrics, a la manera dels Estats Units d'Amèrica, amb una sobirania pràcticament absoluta, fins al punt que en un estat, per exemple, hi ha pena de mort i en l'altre no.

El que cal és una sobirania així.

La veig federalista, Teresa.

Absolutament. Em deia abans que l'exili va ser una tragèdia, però l'altre dia en Pablo Iglesias, vicepresident del govern, assegurava que en Puigdemont també és un exiliat. Ho trobo una ironia molt cruel. Perquè dona a pensar que l'exili és còmode, quan va ser una tragèdia.

Què li diria a en Pablo Iglesias, si el tingués al davant?

Que callés. Que pensi com una persona normal i no com un idiota.

Recorda de quina manera va marxar a l'exili?

Ui! El meu pare era mestre a Tarragona, i nosaltres érem a Figueres amb la mare. Quan ja teníem els feixistes a prop, hi havia nuns trens que marxaven cap a França i vam pujar en un d'ells el meu germà, la meva germana, la meva mare i jo. A la frontera ens van separar: el meu germà per un costat i les dones cap un altre. Després vam saber que el meu germà va anar a parar al camp d'Argelès, i a nosaltres ens van portar cap al centre de França, a un vell hospital ple de dones i nens.

Sé una cosa íntima de vostè: he llegit que a la maleta que carregava cap a l'exili, hi portava unes mitges.

(Riu) És cert. I no gaires coses més.

Tan coqueta era?

(Torna a riure) Suposo que les portava perquè feien més dona. No sé ben bé per què les vaig agafar. Potser aquelles mitges eren l'únic enllaç que tenia amb el país que deixava enrere.

Parlant d'exilis: en Puigdemont és un exiliat?

No, tractar-lo d'exiliat és una ironia, com he dit abans. Dir-ne exiliat és una burla cap a nosaltres. Els autèntics exiliats ens sentim insultats per aquesta mena de broma de dir «mira, ara m'exilio». No, escolta, tu te'n vas allà on vols, però no a l'exili, l'exili és una cosa molt important.

Vostè és nascuda a Madrid.

Nascuda i educada a Madrid, de mare madrilenya i pare català. La meva mare em va ensenyar a llegir que jo tenia 21 dies, és que el castellà és facilíssim. Llavors el meu pare em feia sentir poesies en català i jo me les aprenia. El català també el vaig aprendre de seguida.

Els catalans hauríem de parlar i escriure bé el català i el castellà?

Home, si hi ha una llengua que serveix per comunicar-nos amb els altres espanyols, l'hem d'aprendre bé. Hem de tenir en compte que el català no és l'única llengua d'Espanya, n'hi ha d'altres que tenen el mateix dret a viure.

A Madrid va estudiar a la Institución Libre de Enseñanza. Això marca?

És clar que sí, vaig tenir una sort terrible, perquè primer vaig estudiar a la Institución Libre de Enseñanza i després a l'Institut Escola Ausiàs March de la Generalitat, que tenia els mateixos principis pedagògics. Hi vaig conèixer, per exemple, en Jaume Vicens Vives, a qui vaig tenir de professor. Un gran professor, perquè feia que cerquéssim nosaltres. A aquestes dues escoles no ens deien «aprèn això», no, ens ho feien cercar a nosaltres. És el que després he fet jo amb els meus alumnes, quan he treballat de professora.

Amb més de quaranta anys vídua, el record del marit es va difuminant?

Gens. El tinc sempre present. Absolutament. Quan parlo, estic parlant amb ell. Sí, sí. El tinc aquí, al costat. Quan tinc dubtes, li pregunto a ell. Ell no em pot respondre, és clar, però em responc jo mateixa al seu lloc.

El té a prop, el cementiri on està enterrat és a vint metres d'aquesta casa.

No hi he anat mai.

M'està dient que mai no ha anat a visitar la tomba d'en Josep?

No vull veure que és allà. De cap manera. Em nego a anar-hi. La meva filla sí, sempre que ve a veure'm, va al cementiri. Jo no. Mai.

Van ser feliços, malgrat les penes i misèries viscudes aquells anys?

Vam ser molt feliços. Ell em deia «tu ets jo». I era cert. Jo era ell, i ell era jo. Ens enteníem perfectament. Ho vam saber al moment que ens vam conèixer, a Cotlliure. Vam saber de seguida que havíem nascut l'un per l'altre. Ja havíem viscut la vida de totes maneres ell en tenia 28 i jo 27. He,he, als 27 anys ja s'ha viscut un bon tros de vida.

Els joves d'avui es pensen que vostès no sabien viure la vida...

I tant que la vivíem. Ja eren uns anys que s'havien trencat totes les prohibicions, a finals dels quaranta. Als 27 anys un no es queda així, aturadet. I més a França, amb tanta llibertat que hi havia en comparació amb Espanya.

Llibertat de tot tipus, em permeto intuir...

De tot tipus.

Precisament els francesos diuen que darrere d'un gran home hi ha sempre una gran dona. Vostè es la gran dona?

Em penso que sí (riu). Almenys ell ho deia.

Nascuda a Madrid, educada a França i ara viu a Catalunya. Amb aquest bagatge: què és Catalunya?

Catalunya encara no ha tingut l'autonomia que mereix. Però hem de pensar, tal com deia el meu home, que els altres països ibèrics tampoc la tenen. N'hi ha que no els importa, però a d'altres, sí. Es pot millorar. Els estats units ibèrics es poden fer. Per què no?

Prefereix això a la independència?

Repeteixo el que deia el meu home: pensar-hi sempre, parlar-ne mai.

El seu marit va escriure el llibre «Democràcia, per fer què?». Jo li pregunto a vostè.

Perquè l'individu pugui viure. Perquè pugui desenvolupar totes les seves capacitats. I alhora, perquè aquest individu respecti els altres. És això.

Coneix alguna altra escriptora o escriptor que estigui actiu als cent anys?

No en conec cap, no.

I no hi ha dies que li fa mandra escriure?

Què faria si no? Estar-me asseguda esperant que passi el temps? No, de cap manera.

Mirar la televisió, com fa tanta gent de la seva edat.

Ja la miro. Sobre tot les pel·lícules policíiques. Em van bé, perquè les meves novel·les són policíiques.

Novel·les policíiques, però datades a principis del segle XVI. Tan poc li agrada la nostra època?

És que el XVI el conec bé, perquè he estat professora de literatura occitana, que al XVII va viure una mena de renaixença. Però a les meves novel·les evito fer massa referències històriques, com fan aquests llibres tan gruixuts. Si algun lector vol conèixer la història, ja té els mitjans per fer-ho, amb l'ordinador. No cal convertir una novel·la en un tractat d'història. Al cap i a la fi, amb això no fas més que distreure el lector de la trama policíica. Si el lector vol aprendre història, que ho faci pel seu compte, i si no vol, que no ho faci.

Font del document:

https://www.diaridegirona.cat/comarques/2021/02/07/tractar-daposexiliat-puigdemont-burla-cap/1087619.html?utm_source=rss